

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Disputatæ Dicuntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum cessante motu cœli remaneat actio, & passio in elementis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

AD 13. dicendum, qd dispositio istorum elementorum secundum quam generantur, & corrumpuntur, & mutantur, est eis naturalis, motu celi manente: non autem postquam motus celi cessauerit.

AD 14. dicendum, quod ratio illa probat, qd in elementis est principium corruptionis materiale, non autem actiuum. Vnde non sequitur mutatio, motu celi subtrahito, qui est principium mutationis.

AD 15. dicendum, quod elementum sicut non habet uirtutem ut sit semper, propter hoc quod potest ab exteriori corrumpi: ita non habet uirtutem ut quandoque deficiat, nisi materialem, ut dictum est.

AD 16. dicendum quod elementa sunt incorruptibilia secundum totum, partibus generatis, & corruptis quando motus celi durat: sed motu celi cessante, erit in eis alia incorruptionis causa, quia scilicet non possunt corrumpi, nisi ab extrinseco: corruptiuum autem extrinsecum, deficiente motu celi cessabit.

AD 17. dicendum, qd motus celi est, ut uita que dam omnibus rebus naturalibus, secundum statum mutationis, qui in consumatione mundi tollentur.

AD 18. dicendum, qd licet educio formarum de potentia in actum dependeat ex motu celi: tamen eorum conseruatio dependet a principiis alioribus ut dictum est.

AD 19. dicendum, quod Sol est causa caliditatis per motum, ut Philosophus dicit: vnde cessante motu tollitur corruptionis causa in elementis, quae est per superexcedentiam caloris.

ARTICVLVS VIII.

Utrum cessante motu celi, remaneat actio & passio in elementis.

OC TAVO quaeritur, utrum cessante motu celi, remaneat actio, & passio in elementis. Et uidetur qd sic, potentiae enim naturales sunt determinatae ad unum: unde uirtus ignis cum sit naturalis potens, se habet tantum ad calefaciendum, non autem ad non calefaciendum: sed in illa mundi consumatione remanebit uirtus ignis & aliorum elementorum, ut prius dictum est: ergo impossibile est quin ignis & alia elementa agant.

¶ 2. Praet. Sicut dicit philosophus in primo de Generatione, ad hoc quod fiat mutua actio & passio requiritur, quod agens & patiens sint similia secundum materiam, & dissimilia secundum formam: hoc autem erit in elementis, cessante motu celi: quia eorum substantiae manebunt, principiis essentialibus non mutatis, ergo erit actio & passio in elementis motu celi cessante.

¶ 3. Praet. Causa actionis & passionis in elementis est ex hoc, quod in materia elementi semper est appetitus ad aliam formam, licet materia per unam formam sit perfecta: sed iste appetitus in materia remanebit, etiam motu celi cessante: non enim una forma elementi poterit totam potentiam materiae implere, ergo in illa mundi consumatione remanebit actio & passio in elementis.

¶ 4. Praet. Illud quod est de perfectione elementi, non auferitur ei: hoc autem est de perfectione uniuersalique entis, qd agat sibi simile. Diffusio enim ipsius esse, deriuatur a primo bono in omnia entia, ergo vbi quod elementa in illa consumatione agent sibi simile, & sic erit in eis actio & passio.

¶ 5. Praet. Sicut proprium est ignis esse calidum, ita etiam proprium eius est calefacere, sicut. n. calor deriuat a

A principijs essentialibus ignis, ita calefactio deriuat a calore. si ergo in illa reru consumatione ignis & eius calor remanebit, vbi, qd et calefactio remanebit.

¶ 6. Praet. Omnia corpora naturalia se tangentia aliquo modo se alterant, ut patet in primo de Generatione: sed elementa in illo statu mundi se tanget, ergo se inuicem alterabunt: & ita erit ibi actio, & passio.

¶ 7. Praet. In illa mundi consumatione erit lux Lunae, sicut lux Solis, & lux Solis septemplexiter: sed modo Sol & Luna sua luce illuminant corpora inferiora, ergo multo fortius tunc illuminabunt, & ita remanebit aliqua actio, & passio in istis inferioribus, nam mediu illuminatu illuminabit ultimum.

¶ 8. Praet. Sancti uidebunt uisus corporeo res huius mundi: sed visio non potest esse sine actione & passionem, quia uisus patitur a uisibili, ergo erit actio & passio etiam motu celi cessante.

SED CONTRA, Remota causa remouetur effectus: sed motus celi est causa actionis, & passionis in istis inferioribus. s. m. doctrina Phil. ergo remoto motu celi remouebit actio, & passio in istis inferioribus.

¶ 2. Praet. Actio & passio in rebus corporalibus sine motu esse non potest, remoto autem primo motu, qui est motus celi, ut probatur in octauo Physicorum, oportet posteriores motus cessare: remoto ergo motu celi non erit actio & passio in istis inferioribus.

RESPON. Dicendum, quod sicut habetur in libro de Causis, quando causa prima retrahit actionem suam a causato, oportet etiam, quod causa secunda retrahat actionem suam ab eodem, eo qd causa secunda habet hoc ipsum, quod agit, per actionem cause primae, in cuius uirtute agit. Cum autem omne agens agat secundum, quod est in actu, oportet secundum hoc accipere ordinem causarum agentiu, secundum quod est ordo earu in actualitate. Corpora autem inferiora minus habent de actualitate, qd corpora caelestia: nam in corporibus inferioribus non est tota potentialitas completa per actum, eo quod materia subsistens uni formae remanet in potentia ad formam aliam, quod non est in corporibus caelestibus. Nam materia corporis caelestis, non est in potentia ad aliam formam: unde sua potentialitas tota est terminata per formam quam habet.

Substantiae uero separatae sunt perfectiores in actualitate, qd etiam corpora caelestia: quia non sunt compositae ex materia & forma, sed sunt formae quaedam subsistentes: quae tamen deficiunt ab actualitate Dei, qui est summum esse, quod de aliis substantiis separatis non contingit: sicut etiam uidemus, quod elementa etiam se superant inuicem secundum gradum actualitatis, eo quod aqua habet plus de specie qd terra, aer, quam aqua: & ignis quam aer: ita etiam est in corporibus caelestibus, & in substantiis separatis. Elementa ergo agunt in uirtute corporum caelestiu, & corpora caelestia agunt in uirtute substantiaru separatarum: unde cessante actione substantiae, separate oportet, quod cesset actio corporis caelestis, & ea cessante, oportet quod cesset actio corporis elementaris. Sed sciendum quod corpus habet duplicem actionem, unam quidem secundum proprietatem corporis, ut scilicet agat per motum (hoc enim proprium est corporis, ut motu moueat & agat) aliam autem actionem habet, secundum quod attingit ad ordinem substantiaru separataru, ut participat aliquid de modo ipsarum: sicut naturae inferiores conueniunt aliquid participare de proprietate naturae superioris, ut apparet in quibusdam animalibus, quae participat aliquid quam similitudinem prudentiae, quae propria est hominibus: haec autem est actio corporis, quae non est ad

transmu-

Art. 5. huius 4.

Lib. 2. de celo com. 36. & 38. to. 2.

Art. praet. Lib. 1. co. 48. & 49. to. 2.

Lib. 1. co. 53. 10m. 2.

1. meteor. no. 6. p. in. Et. 2. 3. co. 56.

Lib. 8. com. 75. & sequ. 10m. 3.

transmutationem materiae: sed ad quamdam diffu-
 sionem similitudinis formae in medio secundum simi-
 litudinem spiritualis intentionis, quae recipitur de re
 in sensu vel intellectu, & hoc modo Sol illuminat
 aerem, & color speciem suam multiplicat in medio. vter
 que autem modus actionis in istis inferioribus cau-
 satur ex corporibus celestibus. Nam & ignis suo calo-
 re transmutat materiam, ex uirtute corporis cele-
 stis: & corpora uisibilia multiplicat suas species in
 medio uirtute luminis, cuius sors est in celesti cor-
 pore. Vnde, si actio utraque corporis caelestis cessaret,
 nulla actio in istis inferioribus remaneret. Sed cessan-
 te motu caeli, cessabit prima actio, sed non secunda: &
 ideo cessante motu caeli, erit quidem actio in istis infe-
 rioribus illuminationis, & immutationis mediae a sen-
 sibilibus, non autem erit actio, per quam transmutatur
 materia, quam sequitur generatio, & corruptio.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod uirtus ignis semper
 est determinata ad calefaciendum, praesuppositis in
 causis prioribus quae ad actionem ignis requiruntur.

AD SECUNDUM dicendum, quod similitudo secundum
 materiam, & contrarietas formae non sufficit in istis
 inferioribus ad passionem, & actionem: nisi motu
 caeli praesupposito, in cuius uirtute agunt omnes
 inferiores actiuae potentiae.

AD TERTIUM dicendum, quod materia non sufficit
 ad actionem, nisi principium actuum ponatur.
 Vnde appetitus materiae non sufficienter probat
 actionem in elementis, motu caeli subtracto, a quo
 est primum principium actionis.

AD QUARTUM dicendum, quod inferiora num-
 quam attingunt ad gradum perfectionis superiorum:
 hoc autem est de ratione perfectionis superio-
 rum: quia perfectio sibi sufficit ad agendum
 alio agente remoto: unde hoc inferioribus agenti-
 bus attribui non potest.

AD QUINTUM dicendum, quod ignis est proprium
 calefacere, supposito, quod habeat aliquam actionem:
 sed eius actio dependet ab alio, ut dictum est.

1^a cor. ar. 6.

Et similiter ad sextum dicendum, quod tactus
 non sufficit in elementis ad agendum, nisi motu
 caeli supposito. Alia duo concedimus. Nam proce-
 dunt de actionibus, quibus materia non transmu-
 tatur: sed species quodammodo multiplicatur per
 modum intentionis spiritualis.

ARTICVLVS IX.

*Utrum plantae, & bruta animalia, & corpora minera-
 lia remaneant post finem mundi.*

NOXO quaeritur utrum plantae, & animalia bru-
 ta, & corpora mineralia remaneant post finem
 mundi. Et videtur quod sic. Habetur enim Ecclesiasti. 4.
 Didici quod omnia opera Dei perseverent in aeter-
 num: sed corpora mineralia, plantae, & bruta sunt ope-
 ra Dei: ergo in aeternum manebunt. Sed dicebat, quod
 hoc intelligitur de istis operibus Dei, quae aliquo
 modo habent ordinem ad incorruptionem: sicut
 elementa quae sunt incorruptibilia secundum to-
 tum, licet secundum partes corrumpantur.

¶ 2 Sed contra, Sicut elementa sunt incorruptibilia
 secundum totum, licet secundum partem corrumpantur;
 ita praedictae res sunt incorruptibiles secundum
 speciem, licet secundum indiuidua corrumpantur: ergo vi-
 detur quod praedictae etiam res in aeternum remaneant.

¶ 3 Praeterea impossibile est, quod intentio naturae fru-
 stratur, cum naturae intentio sit ex hoc, quod natura
 a Deo in finem dirigitur: sed natura intendit perge-
 nationem, & corruptionem perpetuat speciem

seruare: ergo nisi praedicta secundum speciem con-
 seruentur, frustrabitur naturae intentio, quod est
 impossibile, ut dictum est.

¶ 4 Praeterea. Decor uniuersi pertinebit ad gloriam bea-
 torum, unde dicitur sanctis, quod in maiorem beatorum
 gloriam elementa mundi in statu meliorem re-
 formabuntur: sed plantae, mineralia, & bruta ani-
 malia pertinent ad decorem uniuersi: ergo non sub-
 trahentur in illa ultima consummatione beatorum.

¶ 5 Praeterea. Romanus dicit, quod inuisibilia Dei per ea quae fa-
 cta sunt, intellecta conspiciuntur, inter quae etiam
 facta, plantae, & animalia numerari possunt: sed in
 illo statu perfecta beatitudinis necessarium est ho-
 mini inuisibilia Dei cognoscere: ergo indecens erit,
 quod praedicta Dei opera de medio subtrahantur.

¶ 6 Praeterea. Apocalypso ultimo dicitur, Ex utraque parte flu-
 minis lignum afferens fructus duodecim. ergo
 cum ibi loquatur de ultima consummatione beati-
 tudinis sanctorum, uidetur quod in illo statu plan-
 tae remaneant.

¶ 7 Praeterea. Ab esse diuino omnibus entibus inest desi-
 derium perpetuitatis, in quantum assimilantur pri-
 mo enti, quod est perpetuum. Quod autem inest
 rebus, ex similitudine diuini esse, non auferretur ab eis
 in ultima consummatione: ergo remanebunt plantae,
 & animalia perpetua, saltem secundum speciem.

¶ 8 Praeterea. In ultimo statu consummationis rerum
 non auferretur a rebus id, quod ad rerum perfectio-
 nem pertinet: sed opus ornatus est consummatio
 quaedam creatio. Cum ergo animalia ad opus or-
 natus pertineant, videtur quod non desinant esse
 in illo mundi ultimo statu.

¶ 9 Praeterea. Sicut elementa seruiertur homini in sta-
 tu uiae, ita & animalia, & plantae: sed elementa re-
 manebunt: ergo, & animalia, & plantae, & sicut non
 videtur quod cessent.

¶ 10 Praeterea. Quanto aliquid magis participat de pro-
 prietate primi perpetui, quod est Deus, tanto magis
 uidetur esse perpetuum: sed animalia, & plantae
 plus participant de proprietatibus Dei quam ele-
 menta, quia elementa sunt tantum existentia, plan-
 tae autem uiuunt, animalia uero etiam super haec
 cognoscunt: ergo magis debent in perpetuum re-
 manere animalia, & plantae, quam elementa.

¶ 11 Praeterea. Effectus diuinae sapientiae est, ut Dion. di-
 citur 7. c. de diuino. quod id supremum inferioris natu-
 re coniungatur infimo naturae superioris, hoc autem
 non erit, si animalia, & plantae desinant esse, quia
 elementa in nullo attingunt ad perfectionem hu-
 manam, ad quam attingunt quodammodo quae-
 dam animalia, ad animalia uero appropinquant
 plantae, ad plantas uero corpora mineralia, quae im-
 mediate post elementa sequuntur: ergo in illo mu-
 di fine, cum non debeat illud amoueri, quod per-
 tinet ad ostensionem diuinae sapientiae, uidetur quod
 animalia, & plantae cessare non debeant.

¶ 12 Praeterea. Si in creatione mundi, animalia, & plantae non
 fuissent productae, non fuisset mundus perfectus: sed
 maior erit perfectio mundi ultima, quam prima: ergo vi-
 detur quod omnino animalia, & plantae remaneant.

¶ 13 Praeterea. Quaedam corpora mineralia, & quaedam
 animalia bruta in poenam damnatorum deputan-
 tur, sicut in Psalmo dicitur, Ignis, sulfur, & spiritus
 procellarum pars calicis eorum. Et Isa. ultimo,
 Vermis eorum non morietur, & ignis non extinguetur.
 Poenae autem damnatorum erunt perpetuae:
 ergo uidetur quod animalia, & corpora minera-
 lia in aeternum remaneant.

¶ 14 Praeterea. In istis elementis sunt rationes seminales
 corporum